

RIHLA

KULTAMUSEON TIEDOTUSLEHTI 2/2022



SISÄLLYSLUETTELO

Museujohtajan terveiset	3	50-v. juhlavuosi	8
Ajankohtaiset kuulumiset	4-7	Näyttelyt	9
Kansanedustajat vierailulla	4	Juhlavuoden HIPUT-näyttely.....	9
Henkilöstöuutisia	5	Naisista kertova näyttely jatkuu	9
Kultamuseon tuki ry:n kokous	5	Talkoot	10-11
Uskomuseoalueella tapahtui	6	Syystalkoot	10
Lisäpysäköintipaikka valmistui.....	6	Tulevat talkoot	11
Kierrosvinkit ja kultatarinat	7	Arkistojen aarteita	12-13
Talven aukioloajat	7		

Etukansi: Kansainvälinen näyttely Golden World tekee museosta ainoa laatuaan maailmassa. Näyttely avattiin yleisölle 1995. Japanin osaston katseenvangitsija on punakultainen kimono.

Takakansi: Kultamailla tauko oli talviaikaankin tärkeä ja joskus kynttilänvalossa, kuten kuvassa Max Peroniuksella. Max perheineen liittyy etenkin Tankavaaran alueen kultahistoriaan. Kuva: Kultamuseo, Elina Peroniuksen kokoelma.

Rihlan aineisto on vapaata kopiotavaksi
mainitsemalla alkuperä.



ISSN 0780-7988

Kultamuseon tiedotuslehti

Vastaava toimittaja:

Hanna Mattila

Kultamuseo,

Tankavaarantie 11 C, 99695 Tankavaara

www.kultamuseo.fi

info@kultamuseo.fi

Rihlan kuvat Kultamuseo, ellei toisin mainita.

Ilmoitushinnat: 1/1 sivu 80€, 1/2 sivua 50€

(ei lisättävää arvonlisäveroa).

Kultamuseon aukioloajat:

1.10.-31.5. avoinna ma-pe klo 10-16
1.6.-30.9. avoinna joka päivä klo 10-17

Pääsyliput:

Aikuiset 12€/hlö

Eläkeläiset ja opiskelijat 10€/hlö

Lapset 7-16 v. 6€/hlö

Lapset alle 7 v. ilmaiseksi

Perhelippu (2 aik. + 1-2 lasta) 27€

Ryhmät (yli 10 hlöä) 10€/hlö



MUSEONJOHTAJAN TERVEISET

Ilmassa on suurta urheilujuhlan tuntua! Alkuperäinen slogan on legendaarisen urheiluloselostaja **Pekka Tiilikaisen** suusta. Hyvällä syyllä ja ansaitusti voin todeta, että ilmassa on todellakin suurta juhlan tuntua. Isäni aikoinaan totesi sukulaismiehen syntymäpäivien yhteydessä: *entistä nuoremmat täyttävät viisikymmentä!* Ja toden totta, niinhän se on. Kultamuseo juhlii ensi vuonna 50 vuotta kestänyttä taivaltaan. Kerromme juhluvuoden tapahtumista lisää Rihlan sivulla 8.

Ennen juhlahumua muutama sana kuluneesta vuodesta. Se ei ole ollut helppo, mutta pinnalla ollaan. Alkuvuosi vaikutti todella lupaavalta aina toukokuun loppun asti. Kesä ei täyttänyt odotuksia kävijämäärien suhteen, vaan syyskuu toi pitkästä aikaa ruskaryhmiä vierailulle museolle. Yhteenvetona voin todeta, että kaikki ei ole ollut meistä itsestämme kiinni. Venäjä aloitti hyök-käyssodan Ukrainaa vastaan, energian hinta pomppasi taivaisiin, inflaatio kiihtyi ja korot nousivat. Kaikki epävarmuus vaikutti ja vaikuttaa matkailuun.

Samanaikaisesti rajat matkustamiselle avautuivat erityisesti Euroopassa. On enemmän kuin luonnollista, että patoutunut matkailuliike koronavuosien jälkeen suuntautui kohti etelän loma-kohteita. Toisaalta samalla pikkuhiljaa kansainväliset asiakkaat palasivat Lappiin. Meillä on nyt tarjota heille näyttelyoppaat viidellä eri kielellä ja tavoitteena on kielivalikoiman kasvattaminen entisestään. Kultamuseo on vahvasti kansainvälinen museo sisällöltään ja asiakkailtaan.

Tätä kirjoittaessani museolla tuotetaan juhluvuoden näyttelyä, suunnitellaan ulkoalueen kohentamista, Härkäselän sisäremonttia ja tietysti itse pääarakennuksen peruskorjausta. Työtä riittää. Sitoutuneen henkilökunnan kanssa on upea tehdä töitä. Iso kiitos teille!

Kaikille Kultamuseon kumppaneille oikein rauhallista joulua ja menestystä vuodelle 2023!

Kaisa Nikkilä





Kuvassa: Kaisa Nikkilä, Katri Kulmuni, Heikki Autto, Markus Lohi, Kaisa Juuso, Johanna Ojala-Niemelä, Markus Mustajärvi ja Janne Tervahauta.

Kansanedustajat kävivät vierailulla

Lapin kansanedustajat vierailivat Tankavaarassa elokuisena kesäpäivänä ja tutustuivat Kultamuseoon. Museonjohtaja **Kaisa Nikkilä** hyppäsi edustajien kyytiin jo Sodankylästä, jossa he olivat virailleet Jääkäriprikaatissa ja kunnantalolla. Matka kohti Kultamuseota taittui mukavasti jutustellen. Perillä seuruetta oli vastassa Kultamuseosäätiön hallituksen varapuheenjohtaja **Janne Tervahauta**.

Janne Tervahauta toi edustajille säätiön hallituksen terveiset ja museonjohtaja puolestaan kertoi lisää tulevien vuosien peruskorjaushankkeesta ja sen vaatimasta rahoituksesta. Museokierroksen päätteeksi nautittiin iltapäiväkahvit ennen kuin edustajat jatkoivat matkaa kohti Inaria ja myöhemmin Utsjokea. Kansanedustajat pitivät näkemästään ja kuulemastaan, moni heistä yllättyi paikan suuruudesta. Samaa palautetta museo saa kävijöiltäänkin.

Henkilöstöuutisia

Kultamuseon toimistopäällikkö **Sari Sieppi** palkittiin työpanoksestaan Keskuskauppa-kamarin kultaisella ansiomerkillä (kuva). Lokakuun 1. päivä tuli kuluneeksi 40 vuotta siitä, kun Sari aloitti museolla. Otimme aavistuksen varaslähtöä ja juhlistimme asiaa jo perjantaina 30.9. Lämminhenkiseen tilaisuuteen kuului kakkua, kukkia, kuohuvaa ja lyhyitä puheita.



Kultamuseolla aloitti syksyllä kaksi uutta työntekijää, asiakaspalveluvastaavana **Vilma Valolahti** ja kiinteistöhoitajana **Antti Hirvasvuopio**. Molemmille talo on tuttu jo aiemmilta vuosilta.

Kultamuseon Tuki ry:n vuosikokous pidetään sunnuntaina 26.3.2023 alkaen klo 12 Kultamuseon auditoriossa.

Vuosikokouksessa käsitellään sääntömääräiset asiat. Tervetuloa!

P.S. Tulethan kokoukseen terveenä ja oireettomana.

Ulkomuseoaluetta järjesteltiin ja huollettiin



Kultamuseon ulkoalueella tapahtui kesän aikana. Kaivo valmistui, jolloin saatiin vesi vaskaajapatsaalle ja vaskoolille.

Härkäselän ympärille viimeisteltiin kunnollinen salaojitus ja lisäksi uusittiin yksi hirrenpätkä rakennuksen itäisivulla (kuva). Alimmaiseen hirteen oli ilmestynyt lahoa, joten hirsä oli syytä vaihtaa. Kattokin sai uuden tervakerroksen, kun sääolosuhteet olivat suosiolliset.

Lisäpysäköintipaikka parantaa saavutettavuutta

Kesän 2022 aikana tehtiin Kultamuseon päärakennuksen viereen sorastettu parkkipaikka. Idea sisäänkäynnin läheiselle parkkipaikalle etenkin liikuntarajoitteisia ajatellen on muhinut jo pidempään. Nyt siitä tehtiin totta.

Parkkipaikka palvelee kaikkia asiakkaita etenkin talvisaikaan, jolloin matka autolta museon sisäänkäynnille on lyhyt. Lisäksi erikokoisten ryhmien siirtyminen museolle käy helpommin tältä parkkipaikalta – siinä nimittäin mahtuu kääntymään bussillakin.



Kierrosvinkeistä ja Kultatarinoista myönteistä palautetta

Kultamuseon kolme erilaista kierrosvinkkiä ovat saaneet positiivista palautetta museovierailta. Vinkit on jaettu keston mukaan ja kierrosten nimet juontuvat hipuista. Pisin ja tunnin kestoinen kierrosvinkki on **Evert**, vajaan kolmen vartin vinkki on **Nipa** ja pikaisempi parinkymppin pyörähdys on nimetty **Mopo**-hipun mukaan. Samalla ovat hipuissa eri alueetkin edustettuina. Tulostetut vinkit ovat tarjolla asiakkaille neljällä eri kielellä: suomi, englantia, ranska ja saksa.

Kultatarinoita jatkettiin kuluvan vuoden kesänä, kielinä suomi, englantia ja ranska. Kultatarina on lyhyt 10–15 minuutin mittainen opastus tiettyyn teemaan, sisältyen museon pääsylippuun, eikä se vaadi ennakkoilmoittautumista. Tarina otettiin ohjelmaan kullanhuuhtonnan kisaviikosta elokuun loppuun joka arkipäivälle. Osallistujia riitti jokaiselle päivälle (kuva).



Talven aukioloajat

Kultamuseo on talvikaudella 2022–2023 avoinna tuttuun tapaan ma-pe klo 10–16.

Arkeensattuvina juhlapäihinä ja maanantaina 5.12. museo on suljettu. Aukioloista ja muista ajankohtaisista asioista löydät tietoa nettisivuiltamme www.kultamuseo.fi sekä seuraamalla somekanaviamme Facebookissa ja Instagramissa.

Tervetuloa tutustumaan Lapin kultahistoriaan!





Vuosi 2023 on merkityksellinen vuosi Kultamuseolla. Ensi keväänä on kulunut 50 vuotta siitä, kun museon perustamissanat lausuttiin Lapin kullankaivajain liiton kokouksessa 31.3.1973. Aloitteen museosta teki **Inkeri Syrjänen**, josta leivottiin ensin museonhoitaja ja myöhemmin museonjohtaja kolmelle vuosikymmenelle.

Kultamuseon juhlavuosi jakaantuu kahteen osaan. Virallinen juhla pidetään maanantaina 27.3.2023. Kutsuvierastilaisuudessa avataan juhluoden HIPUT-näyttely, muistellaan menneitä, palkitaan ansioituneita ja nautitaan pöydän antimistä.

Juhla jatkuu tiistaina 28.3.2023 yleisölle avoimena kultasymposiumina, jossa teemana ovat sekä kultahistoria, museo että naiset. Symposiumiin tulevat kutsuttuina luennoitsijat ja erikseen kutsun saaneet.

Muutoin symposiumiin voi osallistua kuka tahansa maksamalla osallistumismaksun, johon sisältyy seminaarin lisäksi myös pääsy museon näyttelyihin.

Kultamuseon kesä on täynnä matkailijoille kohdistettuja tapahtumia. Juhlaviikkojen aikana on pääsylipun hintaan sisältyviä vaihtuvia opastuksia sisällä ja ulkomuseoalueella. Juhlaviikot alkavat samaan aikaan Sodankylän elokuvajuhlien kanssa. Toisella juhlatiikolla Tankavaarassa kisataan kullanhuuhdonna EM- ja SM-mitaleista ja kolmantena juhlatiikkona vietetään Inari-viikkoja. Tapahtumia on lisäksi muinakin kesäviikkona aina elokuun loppuun asti.

Kuva: Kultamuseon 10000. kävijää juhlistettiin asiaankuuluvain menoin kesällä 1975. Kuvassa Nipa, kävijä Jack, Ykä (selin) ja Isä-Jussi sekä lierihattuinen museonhoitaja Inkku, joka myhäilee tyytyväisenä kuvan oikeassa reunassa.

NÄYTTELYT

Kuva: Evert, Nipa ja Mopo hiput.

Juhlavuoden näyttely: HIPUT - löytöjä Lapista

Mikä onkaan oivallisempi tapa kertoa Lapin kullan ja Kultamuseon historiaa kuin esitellä eri alueiden kulturalöytöjä tarinoineen? Kultamuseon juhlavuoden näyttely Lapin kultamaiden hipuista kertoo erilaisten hippujen tarinaa – unohtamatta Tankavaaraa ja Kultamuseota. Hippukavalkadiin valitaan paitsi eri alueiden hipuja, myös otantaa kultahistorian eri aikakausilta.

Jos tarkkoja ollaan, ilman pohjoista kullankai-vuperinnettä ja hippulöytöjä olisi tuskin Kultamuseotakaan perustettu puoli vuosisataa sitten.

HIPUT-näyttely on esillä ajalla 27.3.2023 - 30.4.2024. Kultamuseon omien tilojen lisäksi näyttely on esillä kiertonäyttelynä Ivalossa ja So-dankylässä.

Näyttely Lapin kultamaiden naisista esillä kesällä 2023 entisen kesäkahvilan tiloissa

Lapin kultamaiden naisista kertova vaihtuva näyttely TÄHTIÄ on kiinnostanut museokävijöitä. Jokunen on erikseen tullut kysymään näyttelyä tai kiittämään siitä, että naisetkin on tuotu esille. Näyttelyä ei laiteta naftaliiniin museon juhlavuonnaan. Ulkomuseoalueen kesäkahvila muutetaan näyttelytilaksi, jossa näyttely saa

sijansa kesän ajaksi. Tällöin Lapin kultamaiden rohkeisiin naisiin on mahdollisuus tutustua myös ilman pääsymaksua.

Kesäkauden päätyttyä naisista kertovaa näyttelyä on mahdollista lainata kiertonäyttelynä muuallekin, esimerkiksi muihin museoihin ja kirjastoihin.

TALKOOT



Menneet

Syystalkoot järjestettiin syys-lokakuun vaihteessa, museon siirryttyä talviajan aukioloaikoihin. Perinteiset hommat hoidettiin alta pois: ulkomuseoalueen siistiminen talvea varten ja joiltain osin risukon raivaus sekä Mutterikämpän järjestely ja Nurmis-nuken (yläkuva) ja tämän kampeiden tuonti sisälle talveksi. Vedentulo patsaalle katkaistiin ja pumput nostettiin pois talvikauden ajaksi. Samalla kaivo ja pumput huollettiin. Ulkorakennusten katoilta harjattiin sinne kertyneitä havunneulasia (vas.kuva).

Edellä mainitun lisäksi käytiin ulkoalueella läpi Mörön tallin lähellä olevan pressukatoksen sisältöä. Rompekuormaan kertyikin jonkin verran tavaraa, samoin poltettavaksi päätyi osa käsittelemättömästä puutavarasta. Sisätiloissa puolestaan järjestelivät asioihin perehtyneet talkoolaiset lisävaraston kullanhuuhdonnan kisoihin liittyviä kansioita ja materiaaleja (oik.kuva). Näitä olivat mm. erilaiset kisaohjelmat, tulos- ja kilpailijalistaukset, tarrat sekä muut oheistuotteet.





Kesätalkoot pidetään kesän kynnyksellä toukokuun lopussa, tarkemmin pe-su 26.-28.5.2023. Tuolloin järjestetään mm. ulkomuseoalue kesäkuuntoon ja samalla juhla-kuuntoon. Talkoot ovat kesäkuun alun sijasta toukokuun lopussa, jotta talkoissa saadaan hommat tehtyä viikonlopun aikana kaikessa rauhassa ennen kesäkuun jokapäiväisiä aukioloaikoja ja kesän alun juhlahumua.

Tulevat talkoot

Tulevan vuoden eli 2023 kaikissa talkoissa normihommien lisäksi tuo Kultamuseon 50-vuotisjuhlavuosi pienen oman lisänsä talkootunnelmaan.

Talvitalkoot järjestetään perinteisesti maaliskuun viimeisenä kokonaisena viikonloppuna. Tulevana vuonna talkoot ovat pe-su 24.-26.3.2023. Luvasa on lumisempien tehtävien lisäksi myös hommia sisällä ja mahdollisesti elektrolyysialastakin päästään käyttämään metalliesineiden huollossa.

Maastotalkoot yhteistyössä Metsähallituksen kanssa järjestetään jossakin Ivalojoen kultakohde-alueella tulevan vuoden kesällä. Aika tarkentuu kevään 2023 aikana. Vapaaehtoistyön postitukseksi aiheesta tiedotetaan talven kuluessa, samoin museon nettisivuilla ja somekanavilla.

Alakuva: Viime kesänä maastotalkoot järjestettiin pitkän tauon jälkeen Ritakoskella. Välillä oli hyvä pitää huolto- ja ruokataukoa.



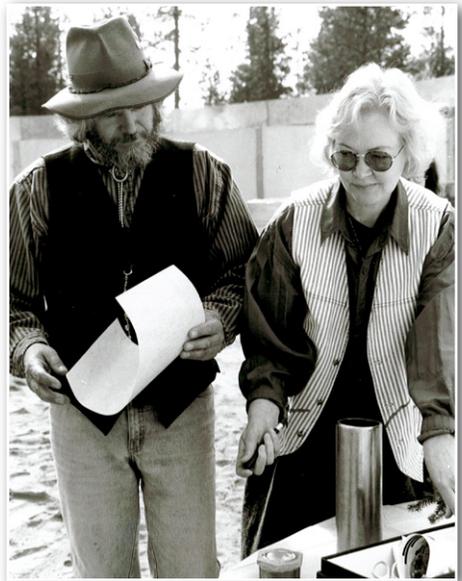
ARKISTOJEN AARTEITA

Kultamuseon kokoelmien anti ulottuu kolmelle vuosisadalle, vanhimpien objektien tai dokumenttien ollessa 1800-luvulta ja uusimmat viime vuosilta. Kultamuseon oma historia käsittää kuusi eri vuosikymmentä 1970-luvulta 2020-luvulle. Oheisessa arkisto- ja kuvakoosteessa on muutama esimerkki kummastakin aiheesta: Lapin kultahistoriasta ja museon oman historian vuosikymmeniltä.



Kesällä 2015 oli heinäkuu välillä melko viileä, ja Mäkärässäkin sai kullankaivaja valtauksellaan olla päällystakki päällä kaapiessaan rihlan ja rännin pohjan antia vaskattavaksi. Kultamuseo taltioi tuolloin kullankaivua ja sen kuvaa ja ääntä WWS (work with sound) -projektia varten.

Yläkuvassa kansainvälisen GOLDEN WORLD -näytelyrakennuksen seinät ovat jo valmiit ja rakennus odottaa kattoa päälle. Ennen kuin katto saatiin valmiiksi oli vuorossa luonnollisestikin peruskiven muuraus. Alakuvassa **Kauko Launonen** ja **Inkeri Syrjänen** piilottavat aikakauden dokumentteja metallilieriöön, joka sinetöinnin jälkeen muurattiin peruskiven yhteyteen.



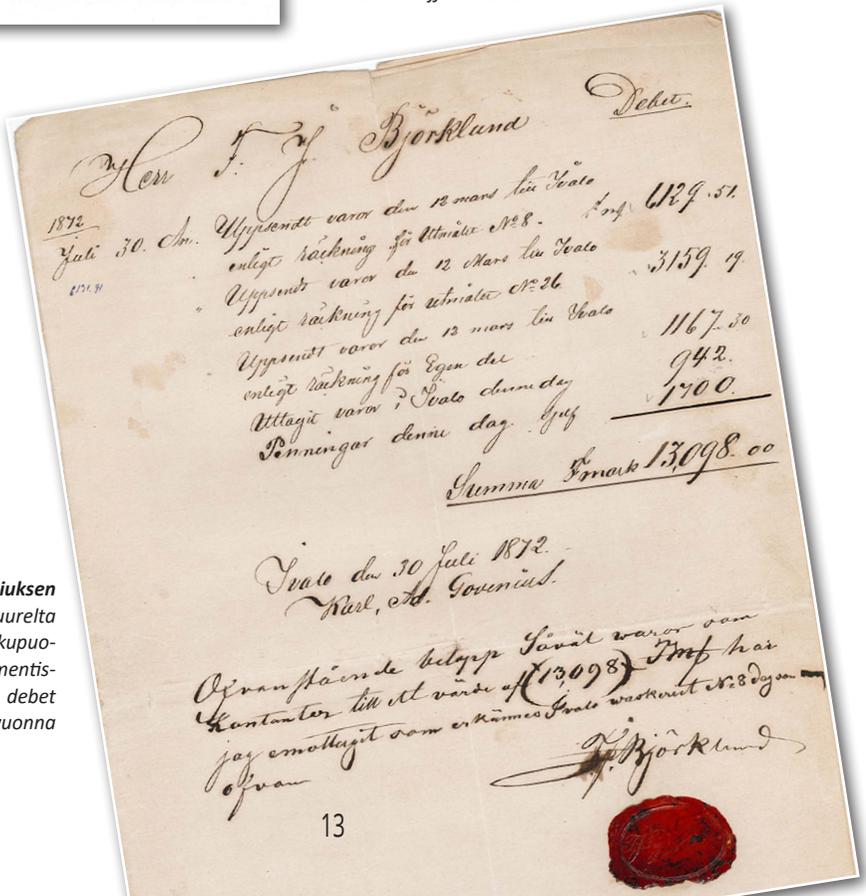
Kultayhtiö Oy Ivalojoiki Ab lähti liikkeelle varsin suurin suunnitelmin, jotka lopulta kariutuivat rahoitukseen ja Lapin karuun luontoon. Osakkeita hankkivat lukuisat yksityishenkilöt sekä eri tahoja edustavat henkilöt. **Nestor Toivonen** hankki vuonna 1925 myöskin yhtiön osakkeita. Viereisessä kuvassa kymmenen osakkeen osakekirja.



Keväällä 1935 tehtiin Ritakoskella monttua Oy Luttojoki Ab:n leivissä. Työmiehet ehtivät montun pohjalla poseeraamaan kuvaajalle. Kuva: Kultamuseo, Oleg Schubakoffin kokoelma.



Kauppias **Goveniuksen** dokumentit ovat suurelta osin 1870-luvun alkupuolelta. Tässä dokumentissa **F. Björklundin** debt Goveniukselle vuonna 1872.



*Rauhallista
joulua ja
hyvää uutta
vuotta 2023!*

